

10.8.2018

Opetus ja kulttuuriministeriö
Lausuntopalvelu.fi

Asia: Lausuntopyyntö (diarinumero 27/010/2018) luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta.

A1-kielen varhentaminen ja tuntimäärän lisääminen on tärkeä askel kielivarannon vahvistamiseksi

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta.

OAJ kannattaa A1-kielen valtakunnallista varhentamista ja pitää sitä tärkeänä askeleena kielivarannon vahvistamisessa. Varhentaminen lisää myös valtakunnallista yhdenvertaisuutta. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärän kasvattaminen kahdella tunnilla on hallitukselta merkittävä päätös ja vahva kannanotto aikana, jolloin kunnissa vähennetään paikallisin päätösin perusopetuksen tosiasiallisia oppituntimääriä.

Tuntimäärän lisäyksestä ja sen jakautumisesta alaluokille

OAJ kannattaa esityksen mukaista muutosta perusopetusasetukseen ja tuntijakoasetukseen. OAJ kannattaa myös paikallista päätäntävaltaa kahden tunnin jakamisesta luokille 1-2 siten, että opetus alkaa kuitenkin 1. luokalla. Ensimmäisen luokan alkuun on perusteltua varata painotusmahdollisuus ryhmäytymiseen ja koulutyöskentelyn perustaitojen harjoitteluun kielenopiskelun alkaessa vasta kevätlukukaudella. Tuntimäärän lisäys on perusteltua myös siksi, että kansainvälisesti vertailtuna Suomen alakoulun tuntimäärät alittavat selvästi verrokkimaiden tuntimäärät.

Esitetty asetustuntijako ei huomioi vähimmäistuntimäärän kasvua vapaaehtoisia A2- tai B2-kieliä opiskelevien oppilaiden osalta. Taulukon viimeisessä lisärudussa heidän vähimmäistuntimääränsä ovat pysyneet A1-kielen tuntimäärän lisäämisestä huolimatta muuttumattomina (234, 226 ja 238 vuosiviikkotuntia). Ellei tämä ole virhe on näitä tuntijakoasetuksen tuntimääriä on vastaavasti korotettava vastaamaan tuntimäärän lisäystä (236, 228 ja 240 vvt).

Kielivaihtoehtojen monipuolinen tarjonta ja kielipolkujen jatkumo ovat tärkeitä

OAJ on useissa eri yhteyksissä tuonut esiin huolensa kielten opiskelun vähenemisestä ja opiskeltavan kielivalikoiman kaventumisesta. Viitaten Riitta Pyykön selvitykseen ja OAJ:n lausuntoon (28.2.2018) selvityksen toimenpide-ehdotuksista OAJ kannattaa A1-kielen monipuolista tarjoamista yleisesti jo opiskellun englanninkielen lisäksi. Kuntia

10.8.2018

tulee tukea ja myös kannustaa kartoittamaan kielten monipuolisen tarjonnan mahdollisuuksia, jotta muiden kuin englannin kielen opiskelu ei enää vähene ja kielipolkujen jatkumo varmistetaan myös toiselle asteelle. Laajennettu kielen oppimäärä myös madaltaa kynnystä valita opiskeltavaksi englantia vaikeampana pidetty muu vieras kieli ja täten laajentaa Suomen kielivarantoa.

Pedagogiikka ja opetusjärjestelyt innostumisen edellytyksinä

Varhaisen kielen opiskelun on oltava leikinomaista ja kielen opiskeluun innostavaa. Pelillistäminen, kielikylvynomainen kieleen tutustuminen, leikkiminen ja liikkuminen ovat keskeisiä keinoja uuteen kieleen tutustumisessa. Kielen aineenopettajan ja luokanopettajan samanaikaisopetusta on mahdollista käyttää näiden molempien sisällöllistä ja pedagogista osaamista hyödyntäen ja näin mahdollistaa myös harvinaisempien kielten opetus.

Kelpoisuuksista ja täydennyskoulutuksesta

Perusopetuksen luokanopettaja ja kielen aineenopettaja ovat kelpoisia kielenopetukseen alakoulussa. Kieliopintoja järjestettäessä on kelpoisuuden lisäksi lähdettävä siitä, että opetus on laadukasta ja opetusta antavalla opettajalla on myös tosiasiallinen osaaminen opetuksen antamiseen. Jos tarve vaatii, on työnantajan järjestettävä opettajille täydennyskoulutusta. Paikallisesti opetusjärjestelyistä päätettäessä on syytä tarkastella osaamista, kelpoisuuksia ja myös työn tarkoituksenmukaista jakautumista kaikkien opettajaryhmien näkökulmasta.

Opetussuunnitelman A1-kieliopintojen sisältöjen laajentuessa on luokanopettajien täydennyskoulutusta lisättävä siinä tilanteessa, että nämä toimivat A1-kielen opettajina. Luokanopettajien osalta kielten opetuksen varhentaminen vahvistaa tarvetta kielenopetuksen sisällölliselle hallinnalle ja vastaavasti aineenopettajien alkuopetuksen pedagogista täydennyskoulutustarvetta on kartoitettava. Kokonaisuus on huomioitava myös opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa.

Tuntimäärän lisääminen voi nykytilanteessa helpottaa koulujen/kuntien mahdollisuuksia työllistää eri koulujen kielenopetuksen tunteja yhdistämällä kokoaikainen aineenopettaja.

A1-kielen varhentamisen vaikutukset A2-kielen opiskeluun

A1-kielen opiskelun varhentaminen keventää alkavien vieraiden kielten sumaa 3.- 6.- luokilla. Tämä oletettavasti myös lisää A2-kielen valitsijoiden määrää. Tällä hetkellä A2-kielen tarjonta eriarvoistaa oppilaita vahvasti eri kunnissa. OAJ:n mielestä yhdenvertaisuuden lisäämiseksi tulisi asetuksella säätää opetuksen järjestäjille velvollisuus tarjota vähintään yhtä vapaaehtoista A2-kieltä. Käytännössä ryhmien muodostaminen edellyttää aloittavien opetusryhmien minimikoon pitämistä

10.8.2018

kohtuullisena, esimerkiksi 12 oppilaassa. Samoin A2-kielen oppimäärää tulisi tunteja lisäämällä (2 vvt) laajentaa, jolloin sen opiskelu voisi alkaa jo kolmannelta luokalta. Näin toteutettuna A1- ja A2-kielten opiskelijoiden taitotaso ei eriydy liikaa perusopetuksen aikana ja opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet ja päättöarviointin kriteerit voidaan nykyiseen tapaan pitää A-kielille yhteisinä. Tämä helpottaa ehyinä jatkuvien kielipolkujen muodostamista ja edistäisi harvinaisten kielten valitsemista sekä tarvittaessa mahdollistaisi opetusryhmien yhdistämiset yläluokilla. Panostamalla pitkiin kielen oppimääriin saadaan aikaan todellista, vahvaa kielitaitoa myös muissa kielissä kuin englannissa. Todettakoon, että englannin osalta oppimistulokset ovat nykyisellään vahvoja.

Useissa eri yhteyksissä kieltenopetuksen monipuolisen tarjoamisen esteenä on esitetty kieltenopettajien vaikeaa saatavuutta ja saavutettavuutta varsinkin puhuttaessa niin sanotuista harvinaisista kielistä. Opetuksen laajentaminen osaltaan helpottaisi tätäkin ongelmaa.

Monipuolista kieliopetusta kehitettäessä tulisi tarkastella myös etäyhteyksien nykyaikaisia mahdollisuuksia alueellisesti yhdenvertaisen kieltenopiskelun mahdollistajana kuitenkin tiedostaen, että kohtaaminen, leikkiminen ja liikkuminen ovat innostavan opetustilanteen keskeisiä elementtejä. Etäopetuksessa on kuitenkin huomioitava tarkkaan oppilaiden ikäkausi, etenkin alkuopetuksen kielenopetusta järjestettäessä. Käytännössä opetustilanne on järjestettävä samanaikaisopetuksen tapaan siten, että oppilaalla on mahdollisuus vahvaan vuorovaikutuksen opettajan kanssa myös etäyhteyksiä hyödynnettäessä. Laadukasta opetusta ja oppilaan ja opettajan välistä vuorovaikutusta on mahdotonta monistaa. ”Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa (Pops 2014)”.

Lopuksi

Edellä esitetty huomioiden OAJ kannattaa esityksen mukaista säädösten muuttamista A1-kielen osalta.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtajaTuomo Laakso
erityisasiantuntija

10.8.2018

Lausunnon tiivistelmä

- OAJ kannattaa esitetyn mukaisia asetusmuutoksia A1-kielen varhentamiseksi alkamaan 1. luokalta.
- OAJ kannattaa esitettyä ja tuntijakoasetukseen kirjattavaa paikallista päätäntävaltaa tuntien sijoittamisesta toisen luokan nivelvaiheeseen.
- Asetusmuistioon kirjatut huomiot pedagogiikasta ja kielenopiskeluun innostavista opetusmateriaaleista sekä -menetelmistä ovat keskeisen tärkeitä pitkäkestoisten oppimistulosten kannalta.
- Sekä luokanopettajien että aineenopettajien täydennyskoulutustarve on kartoitettava. Osaamisen kehittämisessä huomio on kiinnitettävä varhaispedagogiikkaan ja sisällönhallintaan. Kielenopetuksen varhentaminen tulee huomioida myös opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen sisällöissä.
- OAJ:n mielestä seuraavaksi myös A2-kielen varhentamista ja valtakunnallista yhdenvertaista tarjoamista tulee tarkastella yhteydessä A1-kielen varhentamiseen.